

Dva jubileja koroške kraljice

Zgodovina cerkve in koče na Uršlji gori

Besedilo: Franc Verovnik

Letos je minilo štiristo let, odkar je bila posvečena cerkev na Uršlji gori. Začetki njene gradnje segajo v daljno leto 1570, ko so se okoliški kmetje Plešivčnik, Prevolnik, Naravnik, Šisernik in Močilnik dogovorili, da bodo sezidali cerkev v čast sveti Uršuli vrh Plešivca. Goro so izbrali zato, da v sedmih deželah naokoli ne bo višje ležeče cerkve. Sv. Uršula naj bi jim izprosilá dobrotljivosti, kruha, mošta, volne in prave krščanske vere, ki so jo kazili slovenjgraški luteranski purgarji. Gradnja se je zavlekla in šele ljubljanski nadškof Tomaž Hren je z nasveti in denarjem pripomogel, da je bila po več kot tridesetih letih končana. Posvetil jo je na nedeljo, 18. avgusta 1602. Cerkev sv. Uršule je nato začela privabljati številne romarje od blizu in daleč. V njeni bližini so zato sezidali še dve stavbi, tako imenovano zgornjo in spodnjo mežnarijo. Služili sta za skromno zatočišče romarjem, spodnja pa je bila hkrati cerkvena gostilna, ki se je imenovala Gostilna na gori.

Otvoritev koče 14. 7. 1912
(foto: Hans Harpf)

Zamolčana planinska zgodovina

Ob tem visokem jubileju ostaja kar nekako v senci druga obletnica, ki je tudi povezana z Uršljo goro. Pred devetdesetimi leti je bila namreč dograjena in slovesno odprta planinska koča na Uršlji gori. Verjetno se obletnica ne zdi pomembna, ker ni tako častitljiva v primerjavi s štiristoletnico cerkve. Morda si tudi ne zasluži spomina, ker so jo pač zgradili nemško govoreči planinci. V Planinskih vestnikih iz tistih časov gradnja in otvoritev koče verjetno prav iz tega razloga nista nikjer omenjeni. Danes so tedanje razprtije med obema narodoma že zdavnaj pozabljene, zato je prav, da se seznanimo z nekaterimi podatki iz zgodovine koče na Uršlji gori.

Ker je skozi tri stoletja postala cerkev sv. Uršule na Plešivcu znamenita romarska točka, so se v času hitrega razvoja planinstva na Slovenskem pojavile ideje o gradnji planinske koče v njeni neposredni bližini. Da bi ustregel željam planincev tedanjega Nemško-avstrijskega planinskega združenja (Deutsch-Österreichischer Alpenverein), je leta 1910 grof Douglas Thurn – Valsassina podaril staro pritlično kamnito hišo skupaj z zemljiščem ob cerkvi celjski sekciji Alpenvereina. Zaradi neugodnih razmer je celjska sekcija prepustila gradnjo celovski. Zato je bil 3. marca 1911 v Slovenj Gradcu ustanovljen gradbeni odbor, ki so ga sestavljali nemško govoreči meščani. Odbor je vodil primarij dr. Hans Harpf (1866–1937), znani kirurg, ustanovitelj in prvi direktor slovenjgraške bolnišnice. Bil je navdušen planinec in dober amaterski fotograf. Njegove posnetke lahko še danes občudujemo na takratnih razglednicah Uršlje

gore. Z gradnjo enonadstropne stavbe so začeli poleti 1911 in v tem letu dokončali groba dela do strehe. Naslednje leto, ko so dopuščale vremenske razmere, so opravili še vsa preostala dela. Kočo so odprli v nedeljo, 14. julija 1912. Kljub oblačnemu vremenu je slovesnost potekala v prijetnem vzdušju. Zbralo se je več kot 500 ljudi: planinci v tedaj značilnih temnih pelerinah, zastopniki različnih sekcij Alpenvereina in politične oblasti ter mnogo prebivalcev iz krajev okrog Uršlje. Kočo so sprva poimenovali Zavetišče na Uršlji gori (Schutzhaus Ursulaberg), kasneje pa Koča na Uršlji gori (Ursulabergshaus). V pritličju so bile kuhinja, soba za goste in klet, v prvem nadstropju 5 sob z 21 posteljami in na podstrešju dve sobi za 22 skupnih ležišč in soba za oskrbnika.

Po prvi svetovni vojni je lastništvo nad kočo 25. januarja 1920 na podlagi kupne pogodbe prevzelo Slovensko planinsko društvo v Ljubljani, ki jo je prepustilo v upravljanje leto dni prej ustanovljeni Mislinjski podružnici SPD v Slovenj Gradcu. Najprej so jo morali temeljito obnoviti in na novo opremiti, saj v zadnjem letu vojne ni bila oskrbovana, bila pa je tudi večkrat izropana. Uradna otvoritev koče je bila 1. junija 1922. Udeležili so se je številni planinci s Koroške in drugih krajev. Do koče so iz Mežiške in Mislinjske doline nadelali ter markirali nekaj poti. Za kočo so v času med obema vojnama uporabljali več imen, kar je možno razbrati z žigov koče na razglednicah iz tistega časa: Planinska koča sv. Uršula, Planinski dom na Urški gori in Turistovski dom na Urški gori. Med obiskovalci pa se je še najbolj uveljavilo ime Koča na Uršlji gori, ki velja še danes. Ker je bila koča med drugo svetovno vojno pomembna postojanka za Nemce, so jo zvečer v nedeljo, 29. avgusta 1942, partizani zažgali, skupaj z njo pa še zgornjo mežnarijo, imenovano tudi Skubičeva koča, in spodnjo mežnarijo, v kateri je bila cerkvena gostilna.

V roke Prevaljčanom

Po vojni so planinci v Slovenj Gradcu spoznali, da zaradi pomanjkanja sredstev ne bodo zmogli obnoviti koče, od katere je ostalo le zidovje. Morali so namreč obnavljati še Kočo pod Kremžarjevim vrhom (zgrajena 1934) in Kočo pod Veliko Kopo (zgrajena 1937), ki sta bili tudi požgani med voj-

*Koča na Uršlji gori leta 1912
(foto: Drobnitsch)*

no. Zato so na občnem zboru 18. februarja 1946 sprejeli sklep, da kočo na Plešivcu odstopijo Planinskemu društvu Prevalje. Njihov sklep in željo Prevaljčanov je upoštevala Planinska zveza Slovenije, naslednica Slovenskega planinskega društva, ki je bilo pravni lastnik koče. Dala jo je v upravljanje PD Prevalje, ostala pa je vpisana v zemljiški knjigi kot njena lastnica. Prevaljčani so pogorišče očistili in z marljivim delom številnih prostovoljcev v pičlih dveh letih kočo obnovili. Slovesna otvoritev Planinskega doma na Uršlji gori, kakor so jo tedaj poimenovali, je bila 22. avgusta 1948. Ob silnem razmahu planinstva v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je postal dom za vse obiskovalce ob raznih romanjih in kulturnih dnevih pretesen. Zato so se marca 1971 prevaljski planinci na občnem zboru odločili, da zgradijo prizidek. Po štirih letih je bil predstavljen idejni načrt in sprejet sklep o gradnji. V naslednjih letih so morali prehoditi pravo trnovo pot v borbi z birokracijo, da so lahko končno začeli z gradnjo junija 1980. Dela so zahtevala mnogo denarja in časa, številni prostovoljci in plačani delavci so vztrajali na gori v lepem in grdem vremenu. Končno je bil prizidek slovesno odprt 17. junija 1984, ko je društvo obenem praznovalo petinšestdesetletnico obstoja.

Vsi ljubitelji Uršlje gore z najvišje ležečo cerkvijo na Slovenskem in planinskim domom smo ponosni na oba jubileja in si želimo, da bi lahko to lepo planinsko točko obiskali čim večkrat!

Za prijazno pomoč pri iskanju podatkov se iskreno zahvaljujem gospe Edith Schadinier, arhivarki pri Österreichischer Alpenverein – Sektion Klagenfurt.